

Тема 4. ПСИХОКОРЕКЦІЙНА РОБОТА ПСИХОЛОГА З УЧНЯМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

- 4.1. Корекція психологічної готовності дітей до школи.
- 4.2. Корекція типів невстигання у навчанні учнів початкових класів.
- 4.3. Типологія дітей з труднощами в навчанні.
- 4.4. Рання профілактика педагогічної занедбаності учнів.

4.1. Корекція психологічної готовності дітей до школи

В 6-7 років зростає рухливість нервових процесів, відмічається більша ніж у дошкільників рівновага процесів збудження і гальмування, хоча ще процеси збудження переважають (що характеризується непосидючістю, підвищеною емоційною збудливістю).

Зростає функціональне значення другої сигнальної системи.

В структурі психологічної готовності прийнято виділяти наступні компоненти (за даними Л. А. Венгер, А. Л. Венгер, В. В. Холмовської, Я. Я. Коломинського, Е. А. Пашко та ін.).

1. Особистісна готовність. Включає формування в дитини готовності до прийняття нової соціальної позиції – статусу школяра, який має свої права та обов'язки. Це ставлення дитини до школи, навчальної діяльності, вчителів, самого себе.

- *мотиваційна сфера.* Школа приваблює не лише зовнішніми сторонами, але можливістю отримувати нові знання, що передбачає розвиток пізнавальних інтересів;
- *розвиток емоційної сфери* дитини. До початку навчання в дитини повинна бути досягнена порівняно хороша емоційна стійкість.

2. Інтелектуальна готовність дитини до школи.

- наявність кругозору, запасу конкретних знань.
- диференційне сприйняття.

- аналітичне мислення (*здібність визначати основні ознаки і зв'язки між явищами, здібність відтворити зразок*).
- раціональний підхід до дійсності (*послаблення ролі фантазії*).
- логічне запам'ятовування.
- інтерес до знань, процесу їх отримання за рахунок додаткових зусиль.
- оволодіння на слух розмовною мовою
- розвиток тонких рухів руки і зорово – рухових координацій.

3. Соціально-психологічна готовність до шкільного навчання.

- формування в дітей якостей, завдяки яким вони могли б спілкуватися з іншими дітьми, вчителем.
- володіння гнучкими способами встановлення взаємостосунків з іншими дітьми
- вміння поступатися та захищатися.

Для визначення готовності дитини до школи, проводяться групові та індивідуальні психодіагностичні дослідження, а саме:

- рівня інтелектуального розвитку,
- розвитку тонкої моторики руки,
- координації рухів рук і зору,
- вміння дитини малювати за зразком,
- розвиток довільності.

Для реалізації цієї мети можна використовувати **тест шкільної зрілості Керна – Ірасека**, який включає:

- Завд. 1. Малюнок чоловічої фігури.
- Завд. 2. Відтворення письмових букв.
- Завд. 3. Змалювання групи точок.

За результатами тестування ми можемо оцінити різні сторони психічного розвитку дітей і розвиток моторики, вміння виконувати завдання за зразком, тобто характеризують довільність психічної діяльності.

Методика «Графічний диктант» (Д. Б. Ельконін) спрямована на виявлення вміння уважно слухати і точно виконувати вказівки дорослого, правильно відтворювати на листі паперу задане спрямування ліній, самостійно діяти по завданню дорослого.

Результати досліджень обговорюються на психолого- педагогічному консилиумі , так як класоводи можуть доповнити інформацію про ус-

пішність дітей, адаптацію в нових умовах навчання. Проводяться бесіди з батьками, за їх згоди психолог може проводити індивідуальну або групову корекційно – розвивальну роботу з їх дітьми. **Індивідуальна психокорекційна робота проводиться з однією дитиною, інколи більш ефективною є робота в групі – тому створюється група розвитку.**

Ідеально коли є система роботи:

Психолог – вчитель – батьки.

Необхідне обладнання, роздатковий матеріал.

Формування елементів навчальної діяльності

Навчальна діяльність – вищий рівень розвитку діяльності дітей порівняно з ігровою. Вона ставить і вищі вимоги до розвитку всіх психічних функцій, їх довільності, усвідомленості, що формується в тісному взаємозв'язку з розвитком мотиваційної та вольової сфер особистості дитини. **Сформованість навчальної діяльності**, насамперед, передбачає здатність орієнтуватися на певні правила виконання тих чи інших дій, сприймати ці правила не лише наочно, а й на рівні словесної інструкції.

Довільність запам'ятовування, мислення, уваги дає змогу дитині утримувати інструкцію у свідомості й будувати на її основі план дій, дотримуватися його, здійснюючи самоконтроль і оцінку виконання поставленого перед нею завдання. Саме такий зміст має переважна більшість завдань, які дітям доводиться виконувати з самого початку навчання в школі. Тим часом чимало дітей під час виконання завдань зазнають труднощів, що, насамперед, не дає їм змоги працювати разом з класом. Подані нижче **спеціальні завдання передбачають вправлення дітей в опануванні компонентів навчальної діяльності:**

- 1) усвідомлення поставленого завдання;
- 2) орієнтації на певні правила та побудови на їх основі відповідного плану дій;
- 3) здійснення самоконтролю за його виконанням та оцінки кінцевого результату.

Завдання **Малювання прапорців**

Це завдання полягає в тому, що перед дитиною кладеться аркуш паперу в клітинку, на якому намальовані прапорці з дотриманням таких правил: держачок прапорця займає три клітинки, прапорець – дві, відстань між прапорцями – дві клітинки; в рядку чергуються червоні й зелені прапорці; держачок прапорця коричневий. Дається інструкція: "Ось намальовані кольорові прапорці. У тебе є аркуш паперу і кольорові олівці. Намалюй на своєму аркуші такі самі прапорці, як тут (підкреслене виділяється інтонацією). Зразок буде перед тобою, на нього можна дивитися під час малювання. Малюй доти, доки я не скажу: «Досить».

Завдання «Графічний диктант»

Для виконання графічного диктанту дитина одержує аркуш паперу в клітинку, олівець чи кулькову ручку й інструкцію: «Зараз ми вчитимемося малювати візерунки. Для цього потрібно поставити олівець в куточку клітинки з лівого боку аркуша (дітям, які спочатку матимуть труднощі в орієнтуванні на сторінці, можна поставити на аркушах крапки на початку рядків) і проводити лінії так, як я говоритиму, не відриваючи олівець від паперу».

Зразки диктантів:

1) одна клітинка вниз, одна клітинка праворуч, одна клітинка вгору, одна клітинка праворуч, одна клітинка вниз, одна клітинка праворуч, одна клітинка вгору, одна клітинка праворуч.

2) одна клітинка вгору, одна клітинка праворуч, одна клітинка вгору, одна клітинка праворуч, одна клітинка вниз, одна праворуч, одна клітинка вниз, одна праворуч, одна клітинка вгору, одна праворуч.

3) три клітинки вгору, одна клітинка праворуч, дві клітинки вниз, одна клітинка праворуч, дві клітинки вгору, одна праворуч, три клітинки вниз, одна клітинка праворуч, три клітинки вгору, одна клітинка праворуч, дві клітинки вниз, одна клітинка праворуч.

Після того, як буде продиктовано певну кількість ланок, дитині пропонують продовжувати малювати візерунок.

Час малювання кожного візерунка можна не обмежувати: дитині треба дати змогу зробити помилки, спробувати їх виправити й надалі малювати правильно. Звичайно, можливості дітей у малюванні одного візерунка вичерпуються протягом кількох хвилин.

Це завдання належить до складних, через те дітям, які недостатньо готові до навчання, особливо з труднощами зорово-моторної координації, воно може бути малодоступним. У таких випадках його доцільно поділити на простіші:

а) змальовувати візерунки зі зразка, а не під диктовку

б) після того, як дитина навчиться змальовувати зразки, їй пропонують малювати візерунки самостійно, використовуючи зразок із кількох ланок;

в) виконувати під диктовку найпростіші візерунки, поступово переходячи до складних.